

Hej!

Måndag 25 november gästar **Olle Persson, baryton och Mats Jansson, piano** Lunds Kammarmusiksällskap på Skissernas museum kl 19.00.

Olle Persson är en av de mest efterfrågade svenska opera- och konsertsångarna. Olle Persson har studerat vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och har förutom diplomexamen i solosång även musikleäro- och sångpedagogexamen.

Han är en framstående uttolkare av den romantiska tyska liedrepertoaren och har gjort många operaroller. Olle Persson är även pedagogiskt verksam bland annat vid Musikhögskolan i Stockholm och han ger regelbundet mästarkurser runtom i Norden.

Mats Jansson undervisar i piano och kammarmusik på musikhögskolan vid Örebro universitet. Mats Jansson fick sin högskoleutbildning hos professor Hans Leygraf vid musikhögskolorna i Hannover, Salzburg och Berlin.

Han har framträtt som solist med många olika svenska orkestrar och även runt om i världen. Han är en mycket aktiv kammarmusiker och ackompanjatör och har även under senare tid undervisat vid Göteborgs universitet, interpretation vid Tokyo College of Music och piano vid Hochschule der Musik i Karlsruhe.

Kvällens program:

Franz Schubert, Winterreise, D911

Information om sångcykeln finns i bilagorna.

Biljetter säljs från kl 18.30. 100 kr för medlemmar och studerande, övriga 160 kr.

Välkomna!

Styrelsen

Nästa spelafton är måndag 27 januari 2014 med Malin Broman, violin och Simon Crawford.Phillips, piano. '

Medlemsutskick inför spelafton med Olle Persson och Mats Jansson 2013-11-25

Schuberts sångcykel *Winterreise* till text av Wilhelm Müller består av 24 sånger. Detta för sin tid helt nyskapande verk komponerades våren och hösten 1827, alltså ett år före tonsättarens död. Kanske är det Schuberts mest gripande verk.

Wilhelm Müller, 1794-1827, var en typisk representant för tidig tysk romantik. Han hörde inte till de då erkänt stora diktarna som Goethe, Schiller, Eischendorf, Heine eller Mörrike men får ändå sägas vara underskattad. Trots detta är det tveksamt om han överlevt tidens tand, om inte hans verk liksom t.ex. Rückerts, blivit tonsatta av stora kompositörer. Schubert tilltalades tydligen av dikternas innehåll av förtvivlan och hopplöshet, en stämning som antagligen överensstämde väl med Schuberts känslor under denna tid. Pianostämmans bidrag till musikens geniala tolkning av texten kan inte nog framhållas. Sällan upplever man pianisten som en med sångaren jämbördig partner med tydligare självklarhet än i detta verk. Av cykelns 24 sånger har bara en tredjedel huvudtonart i dur. Men som vanligt växlar Schubert ofta mellan dur och moll i samma stycke.

Texten handlar om en ung man som, efter att ha svikits av kärestan, vandrar genom ett dystert vinterlandskap. Vandringen är här liksom i samma författares *Die Schöne Müllerin* en metafor för livets gång, som oundvikligen leder mot döden. *Die Schöne Müllerin* innehåller emellertid både livsglädje och levnadströtthet, *Die Winterreise* enbart det senare. Stämningen av desillusion anslås omedelbart i den inledande sången *Gute nacht*. Döden är ständigt närvarande t.ex. i *Die Wetterfahne* (nr 2) som visar inte bara hur vinden blåser utan också verkar peka ut riktningen som leder mot döden, i *Die Krähe* (nr 15) med en kråka som väntar på att få ta hand om vandrarens döda kropp, i *Der Wegweiser* (nr 20) som pekar ut den väg som ingen återvänder från och i *Das Wirthaus* (nr 21) som i själva verket är en kyrkogård. Flera av sångerna handlar om drömmar som gått förlorade t.ex. *Der Lindenbaum* (nr 5), *Rückblick* (nr 8) och *Frühlingstraum* (nr 11). Sista sångens liraspelare, *Der Leiermann*, kan tolkas som en symbol för det stora okända vid livets slut, men den fattige spelmannen, som hundarna flockas kring, måste för Schubert också ha framstått, som en passande bild av honom själv.

Här följer en kort sammanfattning av text och musik i *Die Winterreise* och några kommentarer till nio av sångerna.

- 1 **Gute Nacht.** "Fremd bin ich eingezogen...". Huvudpersonen, en yngling, lämnar sin kärastes hus på natten efter att ha fått korgen. Sista strofen skildrar hur han smyger tyst ut för att inte väcka den älskade. På gatan utanför huset skriver han "God natt" för att visa att han tänkt på henne in i det sista.

Melodin är en trettiotvå-takters vemodig visa i d-moll.

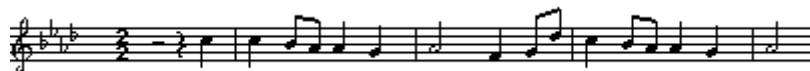

Andra strofen är identisk med den första, den tredje praktiskt taget identisk. Sista strofen går över i D-dur, visserligen ingen dur i glädje, men dock. Återgång till den inledande vemodiga stämningen sker först i de två sista takterna som återgår till d-moll. Lagg märke till den oerhört verkningsfulla pianostämman i första strofen efter det andra "Mutter gar von Eh'" (takterna 24 och 25), där det är en paus i sångstämman. Samma toner upprepas sedan i pianoackompanjemanget. Schubert är en mästare på att med små medel åstadkomma stora effekter, som i detta fall ytterligare betonar den sorgsna tonen.

- 2 **Die Wetterfahne** ”Der Wind spielt mit der Wetterfahne ...”. *Ynglingen jämför vindens vindföjellek med den älskades lek med hans hjärta och inser uppgivet att ingen bryr sig om hans smärta.*

- 3 **Gefrorne Tränen** ”Gefrorne Tropfen fallen...”. *Tårarna fryser på den försmådde trots att hjärtats flöde är så hett att det kunde smälta all vinterns is.*

- 4 **Erstarrung** ”Ich such’ im Schnee vergebens...”. *Förgäves söker han i snön den älskades spår från en en vårlig vandring som han gjort med henne. Kallt stirrar hennes bild i hans nu förfrusna hjärta. Skulle hjärtat smälta kommer bilden att flyta med.*

- 5 **Der Lindenbaum** ”Am Brunnen vor dem Thore...”. *Ynglingen passerar förbi den lind under vilken han drömt så många ljuva drömmar, och i vars grenars sus han tyckt sig höra uppmaningen: "Kom här till mig, här kan du få ro."*

Den vackra melodin går i E-dur med ett mindre avbrott i e-moll.

Pianoackompangemanget är som vanligt i Schuberts visor mycket uttrycksfullt och varierande. Schubert låter inte de kalla vindarna i strof fem passera oförmärkt, och sista strofens pianostämning, där varje takt inleds med en triol, skapar en vemodsfylld ro, helt i överensstämmelse med texten.

Detta var den enda av sångerna som vännen Schober tyckte om, när Schubert första gången spelade genom sångcykeln i vänkretsen. De övriga sångerna chockade genom sin dystra stämning. Antagligen förfärades kamraterna även av insikten om de själens kval, som den glade och älskvärde vännen avslöjade för dem i musiken.

- 6 **Wasserfluth** ”Manche Trän’ aus meinen Augen...”. *Den unge mannen ber att snön, när den smälter och bildar ett vattenflöde, ska ta med sig de tårar han fällt. När smältvatten känner att tårarna blir varma, då passeras karestans hus.*

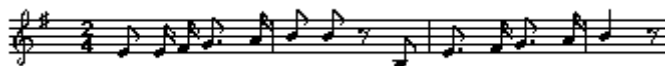
Triolerna och rytmen i melodin påminner om Schuberts ”Ständchen” i *Schwanengesang*.

Till de fyra stroforna används en enkel tvådelad melodi som tas i repris. Tonarten var ursprungligen i f-moll men ändrades sedan till e-moll.

En höjdpunkt att vänta på är det brutna ackordet i takt 8 (räknat från reprisens början) där första strofen slutar med texten "...das heisse Weh" (den heta vändan). Här får Schubert lyssnaren att verkligen känna den unge mannens smärta.

- 7 **Auf den flusse** ”Der du so lustig rauchtest...”. *Vandraren förvånas över att den tidigare så vilda floden nu fruset till is. I isen ristar han flickans namn och datum för deras första och sista möte*

- 8 **Rückblick** ”Es brennt mir unter beiden Sohlen...”. *Den försmådde jämför tiden nu, då han trots markens snö och is lämnar staden med brännande fötter, med den naknaergalsång, de blommande lindar och gödande flickögon som staden mötte honom med den sommar han anlände.*

- 9 **Irrlicht** ”In den tiefsten Felsengründe...”. *Kärleken var ett irrbloss som lockade honom till den avgrund han inte ämnar rädsla sig ur. Likt bäcken som finner sitt hav finner smärtan sin grav.*

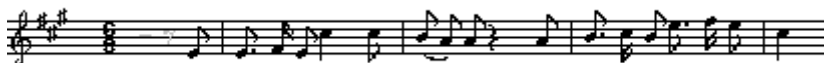

- 10 **Rast** ”Nun merk ich erst wie müd ich bin...”. *Efter att tidigare kunnat vandra långväga utan rast, känner han plötsligt hur trött han är. Men själens sår hindrar kroppen att få ro under vilan.*

- 11 **Frühlingstraum** ” Ich Traumte von bunten Blumen...”. *Ungersvennen drömmer om prunkande blommor i maj, om gröna ängar och fågelsång. Men när hanen gal vaknar han i kyla och mörker. Och på taket hörs korparna kraxa. Men vem målade blad på fönsterrutorna?. Han drömmer om kärlek, hjärtan och kyssar, om sällhet och salighet. Men när hanen gal vaknar hans hjärta. Nu sitter han här ensam och begrundar sin dröm. När ska bladen på fönstren bli gröna? När ska han hålla sin älskling i famn?*

En tredelad visa i repris används för de sex stroforna. Strof 1 och 4 har en ljuvlig melodi i A-dur.

I strof 2 och 5, där hanen gal, väcks man av omruskande toner och i stroforna 3 och 6 återkommer den milda stämningen men nu i 2/4-delstakt i stället för 6/8. Textens stämning återspeglas på ett lysande sätt i musiken.

- 12 **Einsamkeit** ”Wie eine trübe Wolke...”. *Vår hjälte beklagar det underbara vädret; det får honom att känna sig som ett mörkt moln på en klar himmel. I storm hade han känt sig mindre betryckt.*

13 Die Post ”Von der Strasse her ein Posthorn klingt...”. *Från gatan hörs ett posthorn, som får ynglingens hjärta att klappa, trots att han inte kan räkna med att få några brev. Bara vetskapen att postiljonen kommer från staden, där hans käresta bor, räcker för att få hans hjärta att bulta.*

Schubert har här valt en käck melodi i Ess-dur för stroforna 1 och 3:

Strof 2 som talar om att inga brev erhålles och strof 4 inleds i Ess-moll. I den inledande glada melodin hörs tydligt hornets punkterade tam-ta-da-tam-ta-da i pianoackompanjemanget, medan rytmen i den mer vemodiga melodin liknar hjärtslagens puls. Varför vännen Schober inte kunde ge denna lättillgängliga musik samma betyg som 'Der Lindenbaum' är svårt att förstå.

14 Der Greise Kopf ”Reif hat einen Weissen Schein...”. *Den olyckliges hår har blivit grått och han gläds över att ha blivit gammal och äntligen närmar sig graven. Men det var bara rimfrost som färgat hans hår, och det är fortfarande långt till bären.*

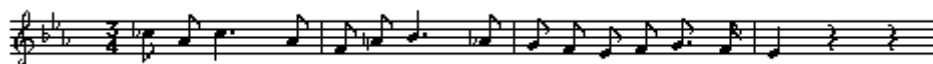

15 Die Krähe ”Eine Krähe war mit mir...”. *I denna hemska sång följer en kråka vandraren ut ur staden. Kråkan är inte bara ett omen utan också asätare; den väntar på hans döda kropp. Mannen inser att han inte har långt kvar att leva men vill ändå behålla tron (på kärleken!?) ända fram till graven.*

Melodin i c-moll är, trots eller kanske på grund av sin stillsamma framtoning, oerhört dystert.

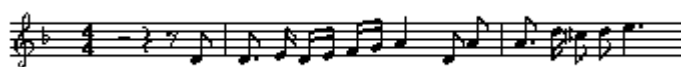
16 Letzte Hoffnung ”Hie und da ist an den Bäumen...”. *Ibland knyts hopp och öde till ett höstfärgat löv på trädet. Om bladet faller kommer också han att förgås.*

17 In Dorfe ”Es bellen die Hunden...”. *Medan hundarna skäller på natten drömmer människorna. Men vandraren ber hundarna att driva iväg honom med sina skall, inte låta honom få ro. Ty varför ska han sova som inte har kvar några drömmar?*

18 Der stürmische Morgen ”Wie hat der Sturm zerrissen...”. *Den stormiga morgonen är en väderlek i ynglingens smak, den överensstämmer med hans eget sinne. Han tycker sig i den mörka himlen se bilden av sitt hjärta..*

19 Täuschung ”Ein Licht tanzt freundlich vor mir her...”. Om man än är olycklig kan ett ljussken locka med hopp om värme och medmänsklighet. Trots vetskapen om att det är en hägring.

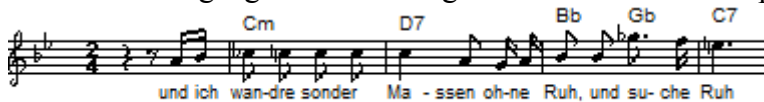

20 Der Wegweisser “Was vermeid‘ ich denn die Weg...“. Varför undviker jag de vägar som andra vandrare tar? Vad är det för dåraktig längtan som driver mig ut i vildmarken? Det finns ju vägvisare som pekar mot städer. Men jag vandrar utan ro, sökande ro. En enda vägvisares väg följer jag, vägen utan återvändo.

Melodin står i g-moll:

Musikens regelbundna rytm domineras av jämna åttondelar som blir punkterade när något mera dramatiskt ska betonas, t.ex. när vandraren i första strofen tvingas gå över snöhöljda bergshöjder, eller i tredje strofens ... **suche Ruh**. Den senare takten har också ett djärvt språng i melodin från B upp till G^b, med harmonierna Bm – G^b, som bildar en raffinerad övergång mellan de omgivande takternas D7 respektive C7.

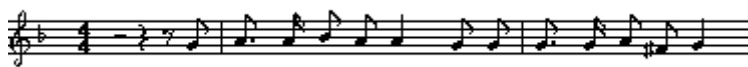

Denna melodiska och harmoniska uppfinningsrikedom är konst på högsta nivå och blir här ett utsökt sätt att markera den längtan efter ro som vandraren känner.

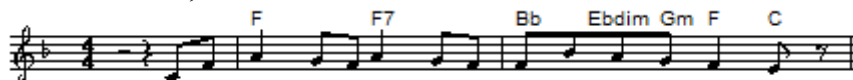
Men Schubert kunde även förenkla melodin till det yttersta, vilket denna sång också ger ett fint exempel på: I sista strofen, som handlar om vägvisningen mot dödsriket, användes nästan enbart tonerna G och B på ett mycket entonigt sätt. Det förstärker den hopplösa stämningen i texten.

21 Das Wirthaus “Auf einen Todtenacker hat mich mein Weg gebracht...“. Vägfararen känner sig trött intill döden när han passerar en kyrkogård och önskar att han kunde få ta in för gott på detta värdshus. Men alla "bäddarna" är upptagna. Han tvingas gå vidare med sin trogna vandrarstav.

Melodin i F-dur är mycket vacker.

Kanske är det lilla förspelet i pianot, som också förekommer mellan stroforna 1, 2 och 3, ännu vackrare, trots sin enkelhet i både melodi och harmoni:

Harmoniskt är detta en vanlig övergång mellan tonika (F) och subdominant (B), via subdominantens dominant (F7), som Schubert här visar upp med en melodi utan tillstymmelse till banalitet. Ett annat exempel på en sådan inskjuten, underbar fras visar Schubert upp även i mellanspelet och avslutningen i *An die Musik*.

22 Muth "Fliegt der Schne mir in's Gesicht...". *Vår hjälte försöker intala sig mod. Lyssna inte på ditt hjärtas kval! Endast dårar beklagar sig! Trotsa väder och vind! Bli din egen gud!*

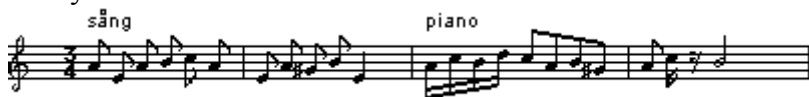

23 Die Nebensonnen "Drei Sonnen sah ich am Himmel steh'n...". *Vandraren ser kring solen två vädersolar, men de tre solarna känns inte som hans, de skiner bara på andra. När vädersolarna försvinner tycker han att även den tredje kunde försvinna; det skulle passa hans sinnelag bättre.*

24 Der Leiermann "Drüben hinterm Dorfe steht ein Leiermann...". *En fattig vevliraspelare står barfota på isen och spelar sina låtar för ingen utom hundarna, som flockas kring honom. "Förunderlige gamling, ska jag gå med dig? Vill du veva din lira till mina sånger?"*

Kanske har Schubert här överträffat sig själv. Det är en enastående slutpunkt i en enastående sång-cykel. Den psykologiska träffsäkerheten och den personliga inlevelsen, som är Schuberts särmerke, når här sin kulmen. Mot en ständigt liggande kvint i basen utspelar sig en melodi som naglar fast texten. Denna text måste ha talat särskilt starkt till Schubert, som säker anade att mycket av hans musik skulle spelas först efter hans död, här symboliserad av liramannen.

Yngve Bernhardsson

Winterreise, text Wilhelm Müller

1. Gute Nacht

Fremd bin ich eingezogen, fremd zieh' ich wieder aus.
Der Mai war mir gewogen mit manchem Blumenstrauß.
Das Mädchen sprach von Liebe, die Mutter gar von Eh',
nun ist die Welt so trübe, der Weg gehüllt in Schnee.

Ich kann zu meiner Reisen nicht wählen mit der Zeit,
muß selbst den Weg mir weisen in dieser Dunkelheit.
Es zieht ein Mondenschatten als mein Gefährte mit,
und auf den weißen Matten such' ich des Wildes Tritt.

Was soll ich länger weilen, daß man mich trieb hinaus?
Laß irre Hunde heulen vor ihres Herren Haus!
Die Liebe liebt das Wandern - Gott hat sie so gemacht -
von einem zu dem andern, fein Liebchen, gute Nacht!

Will dich im Traum nicht stören, wär schad' um deine Ruh',
sollst meinen Tritt nicht hören - sacht, sacht die Türe zu!
Schreib' im Vorübergehen an's Tor dir: Gute Nacht,
damit du mögest sehen, an dich hab' ich gedacht.

2. Die Wetterfahne

Der Wind spielt mit der Wetterfahne
auf meines schönen Liebchens Haus.
Da dacht ich schon in meinem Wahne,
sie piff den armen Flüchtling aus.
Er hätt' es eher bemerken sollen,
des Hauses aufgestecktes Schild,
so hätt' er nimmer suchen wollen
im Haus ein treues Frauenbild.

Der Wind spielt drinnen mit den Herzen
wie auf dem Dach, nur nicht so laut.
Was fragen sie nach meinen Schmerzen?
Ihr Kind ist eine reiche Braut.

3. Gefrorene Tränen

Gefrorne Tropfen fallen von meinen Wangen ab:
Ob es mir denn entgangen, daß ich geweinet hab'?

Ei Tränen, meine Tränen, und seid ihr gar so lau,
Daß ihr erstarrt zu Eise wie kühler Morgentau?

Und dringt doch aus der Quelle der Brust so glühend heiß,
Als wolltet ihr zerschmelzen des ganzen Winters Eis!

4. Erstarrung

Ich such' im Schnee vergebens nach ihrer Tritte Spur,
Wo sie an meinem Arme durchstrich die grüne Flur.

Ich will den Boden küssen, durchdringen Eis und Schnee
Mit meinen heißen Tränen, bis ich die Erde seh'.

Wo find' ich eine Blüte, wo find' ich grünes Gras?
Die Blumen sind erstorben der Rasen sieht so blaß.

Soll denn kein Angedenken ich nehmen mit von hier? Wenn
meine Schmerzen schweigen, wer sagt mir dann von ihr?

Mein Herz ist wie erfroren, kalt startt ihr Bild darin;
Schmilzt je das Herz mir wieder fließt auch ihr Bild dahin!

5. Der Lindenbaum

Am Brunnen vor dem Tore da steht ein Lindenbaum;
Ich träumt in seinem Schatten so manchen süßen Traum.
Ich schnitt in seine Rinde so manches liebe Wort;
Es zog in Freud' und Leide zu ihm mich immer fort.

Ich mußst' auch heute wandern vorbei in tiefer Nacht,
da hab' ich noch im Dunkel die Augen zugemacht.
Und seine Zweige rauschten, als riefen sie mir zu:
Komm her zu mir, Geselle, hier find'st du deine Ruh'!

Die kalten Winde bliesen mir grad ins Angesicht;
Der Hut flog mir vom Kopfe, ich wendete mich nicht.
Nun bin ich manche Stunde entfernt von jenem Ort,
und immer hör' ich's rauschen: Du fändest Ruhe dort!

6. Wasserflut

Manche Trän' aus meinen Augen ist gefallen in den Schnee;
Seine kalten Flocken saugen durstig ein das heiße Weh.
Wenn die Gräser sprossen wollen weht daher ein lauer Wind,
und das Eis zerspringt in Schollen und der weiche Schnee
zerrinnt.

Schnee, du weißt von meinem Sehnen, sag', wohin doch geht
dein Lauf?
Folge nach nur meinen Tränen, nimmt dich bald das Bächlein auf.
Wirst mit ihm die Stadt durchziehen, munt're Straßen ein und aus;
Fühlst du meine Tränen glühen, da ist meiner Liebsten Haus.

7. Auf dem Flusse

Der du so lustig rauschtest, du heller, wilder Fluß,
wie still bist du geworden, gibst keinen Scheidegruß.
Mit harter, starrer Rinde hast du dich überdeckt,
liegst kalt und unbeweglich im Sande ausgestreckt.

In deine Decke grab' ich mit einem spitzen Stein
den Namen meiner Liebsten und Stund' und Tag hinein:
Den Tag des ersten Grußes, den Tag, an dem ich ging;
um Nam' und Zahlen windet sich ein zerbroch'ner Ring.

Mein Herz, in diesem Bache erkennst du nun dein Bild?
Ob's unter seiner Rinde wohl auch so reißend schwillt?

8. Rückblick

Es brennt mir unter beiden Sohlen, tret' ich auch schon auf Eis
und Schnee, ich möcht' nicht wieder Atem holen, bis ich nicht
mehr die Türme seh'. Hab' mich an jeden Stein gestoßen,
so eilt' ich zu der Stadt hinaus; die Krähen warfen Bäll' und
Schloßen auf meinen Hut von jedem Haus.

Wie anders hast du mich empfangen, du Stadt der Unbestän-
digkeit! An deinen blanken Fenstern sangen die Lerch' und
Nachtigall im Streit. Die runden Lindenbäume blühten,
die klaren Rinnen rauschten hell, und ach, zwei Mädchen-
augen glühten! Da war's geschah'n um dich, Gesell!

Kommt mir der Tag in die Gedanken, möcht' ich noch einmal
rückwärts seh'n, möcht' ich zurücke wieder wanken,
vor ihrem Hause stille steh'n.

9. Irrlicht

In die tiefsten Felsengründe lockte mich ein Irrlicht hin: Wie ich einen Ausgang finde, liegt nicht schwer mir in dem Sinn.

Bin gewohnt das Irregehen, 's führt ja jeder Weg zum Ziel:
Uns're Freuden, uns're Leiden, alles eines Irrlichts Spiel!

Durch des Bergstroms trock'ne Rinnen wind' ich ruhig mich hinab,
jeder Strom wird's Meer gewinnen, jedes Leiden auch sein Grab.

10. Rast

Nun merk' ich erst, wie müd' ich bin, da ich zur Ruh' mich lege:
Das Wandern hielt mich munter hin auf unwirtbarem Wege.
Die Füße frugen nicht nach Rast, es war zu kalt zum Stehen;
Der Rücken fühlte keine Last, der Sturm half fort mich wehen.

In eines Köhlers engem Haus hab' Obdach ich gefunden; doch
meine Glieder ruh'n nicht aus, so brennen ihre Wunden. Auch
du, mein Herz, in Kampf und Sturm so wild und so verwegen,
fühlst in der Still' erst deinen Wurm mit heißem Stich sich regen!

11. Frühlingstraum

Ich träumte von bunten Blumen, so wie sie wohl blühen im Mai;
Ich träumte von grünen Wiesen, von lustigem Vogelgeschrei.
Und als die Hähne krächten, da ward mein Auge wach;
da war es kalt und finster, es schrien die Raben vom Dach.

Doch an den Fensterscheiben, wer malte die Blätter da?
Ihr lacht wohl über den Träumer, der Blumen im Winter sah?
Ich träumte von Lieb' um Liebe, von einer schönen Maid,
von Herzen und von Küssen, von Wonne und Seligkeit.

Und als die Hähne krächten, da ward mein Herz wach,
nun sitz ich hier allein und denke dem Traume nach.
Die Augen schließ' ich wieder, noch schlägt das Herz so warm.
Wann grünt ihr Blätter am Fenster? Wann halt' ich mein
Liebchen, im Arm?

12. Einsamkeit

Wie eine trübe Wolke durch heit're Lüfte geht,
wenn in der Tannen Wipfel Ein mattes Lüftchen weht:

So zieh ich meine Straße dahin mit tragem Fuß,
durch helles, frohes Leben einsam und ohne Gruß.

Ach, daß die Luft so ruhig! ach, daß die Welt so licht!
Als noch die Stürme tobten, war ich so elend nicht.

13. Die Post

Von der Straße her ein Posthorn klingt. Was hat es, daß es so
hoch aufspringt, mein Herz?

Die Post bringt keinen Brief für dich. Was drängst du denn so
wunderlich, mein Herz?

Nun ja, die Post kommt aus der Stadt, wo ich ein liebes
Liebchen hatt', mein Herz!

Willst wohl einmal hinüberseh'n und fragen, wie es
dort mag geh'n, mein Herz?

14. Der greise Kopf

Der Reif hatt' einen weißen Schein mir übers Haar gestreuet;
da glaubt' ich schon ein Greis zu sein, und hab' mich sehr
gefrenuet.

Doch bald ist er hinweggetaut, hab' wieder schwarze Haare,
daß mir's vor meiner Jugend graut - wie weit noch bis zur
Bahre!

Vom Abendrot zum Morgenlicht ward mancher Kopf zum
Greise.

Wer glaubt's? und meiner ward es nicht auf dieser ganzen
Reise!

15. Die Krähe

Eine Krähe war mit mir aus der Stadt gezogen,
Ist bis heute für und für, um mein Haupt geflogen.

Krähe, wunderliches Tier, willst mich nicht verlassen?
Meinst wohl, bald als Beute hier meinen Leib zu fassen?

Nun, es wird nicht weit mehr geh'n an dem Wanderstabe.
Krähe, laß mich endlich seh'n Treue bis zum Grabe!

16. Letzte Hoffnung

Hier und da ist an den Bäumen manches bunte Blatt zu seh'n,
Und ich bleibe vor den Bäumen oftmals in Gedanken steh'n.

Schau nach dem einen Blatte, hänge meine Hoffnung dran;
Spielt der Wind mit meinem Blatte, zitt'r' ich, was ich zittern kann.

Ach, und fällt das Blatt zu Boden, fällt mit ihm die Hoffnung ab,
fall' ich selber mit zu Boden, wein' auf meiner Hoffnung Grab.

17. Im Dorfe

Es bellen die Hunde, es rascheln die Ketten;
Es schlafen die Menschen in ihren Betten,
träumen sich manches, was sie nicht haben,
thun sich im Guten und Argen erlaben;
und morgen früh ist alles zerflossen.

Je nun, sie haben ihr Teil genossen,
und hoffen, was sie noch übrig ließen,
doch wieder zu finden auf ihren Kissens.

Bellt mich nur fort, ihr wachen Hunde,
Laßt mich nicht ruh'n in der Schlummerstunde!
Ich bin zu Ende mit allen Träumen.
Was will ich unter den Schläfern säumen?

18. Der stürmische Morgen

Wie hat der Sturm zerrissen des Himmels graues Kleid!
Die Wolkenfetzen flattern umher im matten Streit.

Und rote Feuerflammen zieh'n zwischen ihnen hin;
das nenn' ich einen Morgen so recht nach meinem Sinn!

Mein Herz sieht an dem Himmel gemalt sein eig'nes Bild -
Es ist nichts als der Winter, der Winter, kalt und wild!

19. Täuschung

Ein Licht tanzt freundlich vor mir her,
ich folg' ihm nach die Kreuz und Quer;
ich folg' ihm gern und seh's ihm an,
daß es verlockt den Wandersmann.

Ach! wer wie ich so elend ist,
gibt gern sich hin der bunten List,
die hinter Eis und Nacht und Graus
ihm weist ein helles, warmes Haus,

und eine liebe Seele drin
nur Täuschung ist für mich Gewinn!

20. Der Wegweiser

Was vermeid' ich denn die Wege,
wo die ander'n Wand'rer gehn,
suche mir versteckte Stege
durch verschneite Felsenhöh'n?

Habe ja doch nichts begangen,
daß ich Menschen sollte scheu'n,
welch ein törichtes Verlangen
treibt mich in die Wüstenei'n?

Weiser stehen auf den Wegen,
weisen auf die Städte zu,
und ich wand're sonder Maßen
ohne Ruh' und suche Ruh'.

Einen Weiser seh' ich stehen
unverrückt vor meinem Blick;
Eine Straße muß ich gehen,
die noch keiner ging zurück.

21. Das Wirtshaus

Auf einen Totenacker hat mich mein Weg gebracht;
Allhier will ich einkehren, hab' ich bei mir gedacht.
Ihr grünen Totenkränze könnt wohl die Zeichen sein,
die müde Wand'rer laden ins kühle Wirtshaus ein.

Sind denn in diesem Hause die Kammern all' besetzt?
Bin matt zum Niedersinken, bin tödlich schwer verletzt.
O unbarmherz'ge Schenke, doch weisest du mich ab?
Nun weiter denn, nur weiter, mein treuer Wanderstab!

22. Mut

Fliegt der Schnee mir ins Gesicht,
schüttl' ich ihn herunter.
Wenn mein Herz im Busen spricht,
sing' ich hell und munter.

Höre nicht, was es mir sagt,
habe keine Ohren;
Fühle nicht, was es mir klagt,
klagen ist für Toren.

Lustig in die Welt hinein
gegen Wind und Wetter!
Will kein Gott auf Erden sein,
sind wir selber Götter!

23. Die Nebensonnen

Drei Sonnen sah ich am Himmel steh'n,
hab' lang und fest sie angesehen'n;
Und sie auch standen da so stier,
als wollten ie nicht weg von mir.

Ach, meine Sonnen seid ihr nicht!
Schaut Andern doch ins Angesicht!
Ja, neulich hatt' ich auch wohl drei;
Nun sind hinab die besten zwei.

Ging nur die dritt' erst hinterdrein!
Im Dunkeln wird mir wohler sein.

24. Der Leiermann

Drüben hinterm Dorfe steht ein Leiermann
und mit starren Fingern dreht er, was er kann.
Barfuß auf dem Eise wankt er hin und her
und sein kleiner Teller bleibt ihm immer leer.

Keiner mag ihn hören, keiner sieht ihn an,
und die Hunde knurren um den alten Mann.
Und er läßt es gehen alles, wie es will,
dreht und seine Leier steht ihm nimmer still.

Wunderlicher Alter, soll ich mit dir geh'n?
Willst zu meinen Liedern deine Leier dreh'n?